

עוצי השרה

מבית מכון - 'מרגניתא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבונ"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת בשלה - שירה תשפ"ג • שנה ב' גליון ס"ט •

שרה הנוטה

ויאמר אלהם לכו עבדו את ד' אלקיכם מי ומי ההלכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חגד' לנו, ויאמר אלהם יהי כן ד' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם, לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ד' כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה", והנה משה רבינו ע"ה ביקש את פרעה ליתן לו לילך לעבוד את ד' הגברים והטף, ופרעה נתעקש שרק הגברים ילכו אבל הטף לא ילכו, וטעם הדבר על פי הנ"ל כי ידע פרעה אשר העיקר תלוי בחיבור בין הדורות על כן לא רצה שיראו הטף את אבותיהם בעת עבודת הקרבנות, ולכך חשש ואמר "לא כן לכו נא הגברים" לחוד בלא דור העתיד על מנת שלא יהיה קשר בין דור לדור, ולכך לא הסכים משה רבינו ע"ה בשום פנים.

הנצחון של כלל ישראל הוא בהפניות מה שמנחילין המסורה מאב לבן ומבן לנכד

ועל פי זה יובן מה שאמר הכתוב "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך" דייקא כי זה הנצחון של ישראל על מצרים ביציאתם מתוך זוהמתם, במה שנתקבע השייכות בין דור לדור.

וכן תראה בשעת קבלת התורה אשר לא הסכים הקב"ה לקבל שום ערבות אלא עד שאמרו "בנינו ערבים לנו" {ליקוט שמעוני ירמיה רס"ז}, כי עיקר קיום עם ישראל הוא דייקא על ידי חיבור הדורות בין דור לדור, ועל כן לא היה אפשר ליקח ערבות אלא על ידי דורות העתידים אשר ילכו בעקבי הצאן כמו שראו אצל אבותיהם.

{ליקוטי "מאור ישראל" לרבינו מהר"י זצוק"ל}

ובאוה"ח הק' {שם} ביאר כי זהו העיקר המכוון של כל מכות מצרים אשר יחרט הדבר לנצח ולזכרון עולם בבני ישראל, כמו"ש וח"ל "אכן כוונת הכתוב הוא כי בא ד' להודיע כי אין תכלית הכוונה בהבאת האותות בקרבו לעשות נקמה בפרעה אלא לחזק האותו' שבהם עיקר האמונה בלב ישראל כדי שיהיה רשום בל ישכח לנצח כי כשיהי' בקרבו של פרעה יהי' בזכרון בני ישראל לעולם ועד וכו' ותכלית המכוון בסיפור הוא וידעתם כי אני ה' ואין עוד ותכזיבו האמונות וזולת זה וכן תמצא כשדבר אתנו ד' ב"ה בהר סיני פתח דבריו ית' אמר אנכי ד' אלקיך וזה לך האות אשר הוצאתיך מארץ מצרים והוא שהקדים דבריו כאן ואמר וידעתם כי אני ד' כי יכירו בזה בחוש הראות צדק האמונה מה שלא השיג אדם מהעולם עד העולם ברוך אשר כן עשה לנו" עיי"ש.

גם פרעה היה עיקר מלחמתו על הענין של המשכיות המסורה מדור לדור

ולפי דברינו אפשר לומר כי באמת כך היא מלחמת כל הסטרא אחרא בישראל שרוצים להפריד את המשכיות הדורות, וכך היה רצונו של פרעה הרשע ג"כ כמו שאמר {שמות א' ט"ז} "וראיתם על האבנים אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחייה", ונראה לומר בזה כי פרעה ידע אשר עיקר המשכיות הדורות הוא מאב לבנו דייקא, כי האב מלמד תורה לבנו, כמו"ש {דברים י"א י"ט} "ולמדתם אותם את בניכם" ודרשו רז"ל ולא את בנותיכם, על כן חשש פרעה מהמשכיות וקשר בין הדורות, ולכך אמר "אם בן הוא והמתן אותו" דייקא אם בן הוא שלא יהיה את המשכיות והקשר בין דור לדור.

יתר על כן מצינו בכתובים שנאמר {שמות י' ח' י"א} "ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה

עיקר מלחמת עמלק היה להפריד את המשכיות הדורות

ויאמר כי יד על כס קה מלחמה לד' בעמלק מדר דר {שמות ט"ז י"ז}.

נראה כי הנה מלחמת עמלק בישראל היתה להפריד בין דור לדור, היינו כי הוא ידע אשר כוחו של עם ישראל הוא ללכת בעקבי הדורות הקודמים כמו שנאמר {שיר השירים א' ח'} "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן", כי על ידי שהם הולכים בדרך אבותיהם הם יודעים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, ואינם סוטים מדרך הישר מאומה, ועל כן חיפש דרכים ועיצות להפריד החבילה בין אב לבנו ובין בנו לבנו, אשר כל דור יעשה על פי הבנת שכלו ודעתו, ולא יסתכל בדרך אבותיו.

והנה אנו אומרים בתפילה "לדור ודור נגיד גדלך" 'דור ודור' בוא"ו החיבור ביניהם, לומר כי להגיד גדלו של הקדוש ברוך הוא ולהמשיך בדרך התורה הק' אי אפשר אלא אם כן יש חיבור בין דור לדור, היינו שהדורות הבאים לומדים מדורות הקודמים האין לנהוג, ומהו הדרך הישרה לפני איש לעבוד את בוראו.

ולעומת זה נאמר "מלחמה לד' בעמלק מדר דר" כי זה היה מלחמה לד' בעמלק שעמלק היה רוצה לעשות 'דר דר' היינו בלא וא"ו החיבור בין דור לדור, כי זה היה מטרתו ורצונו שלא יהיה שייכות וקשר בין דור אחד למשנהו.

ועל כן אמר הקב"ה לישראל {שמות י' ב'} ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים" ולבאורה צריך לדעת למה לא הספיק בטעם הראשון שאמר מקודם לכן {שם א'} "למען שתי אותותי אלה בקרבו",

לז"ג קקש"ת רבינו רבי ישראל בן קקש"ת רבינו רבי מאיר סג"ל לנדא מדראהביטש זצוק"ל

עצת הקטף

הליכות ומנהגים – שבת [ל"ח]

צו. אח"כ מזמרים הפיוט "קל מסתתר"1.

1. הפיוט הלזה לא נודע בוודאות מי חיברו, אמנם מקובל לומר שחיברו רבי אברהם מימין ז"ל תלמיד הרמ"ק, ויוצא שמו מראשי הבתים 'אברהם מימין'.

לבד מפיוט זה לא ידוע מאומה על מקובל זה, ורק שמו מופיע בספר "שערי ציון" לרבי נתן נטע האנובר {שער השני}, ויש הסוברים כי שמו היה 'אברהם מימין' ולפי זה גורסין בפיוט תחת 'יסוד צדיק בשבעה נעלים' ואומרים 'ויסוד צדיק'.

יש לציין כי בסידור קול יעקב הנקרא סידור הארזי"ל להרה"ק רבי יעקב קאפיל ממעזריטש זי"ע כתב כי פיוט זה מיוחס לרבי אברהם בן הרמב"ם ז"ל [אך יש לחקור בזה הרבה כיון שלא הזכיר מעולם מענין עשר ספירות, לא הוא ולא אביו].

הפיוט הקדוש הזה כולו מיוסד על עשר ספירות הקדושות שהם כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות, והולך מן כתר עד מלכות דרגא אחר דרגא.

בכל בית ובית מן הפיוט הזכיר הפייטן את הספירה בשתי אופנים, כגון בבית הראשון שמדבר כנגד הספירה העליונה שהיא 'כתר', מזכירה בשני פעמים "קל מסתתר בשפירי חביון השכל הנעלם מכל רעיון עלת העילות מוכתר בכתר עליון כתר יתנו לך ד', ואחר כך בבית השני שהוא מדבר כנגד הספירה השניה שהיא חכמה 'בראשית תורתך הקדומה רשומה **חכמתך** הסתומה מאיך תמצא והיא נעלמה ראשית **חכמה** יראת ד', וכן אחר כך בבית השלישי שהוא מדבר על הספירה השלישית שהיא בינה אומר הפייטן "רחובות נהר נחלי אמונה מים עמוקים ידלם איש **תבונה** תוצאותיה חמישים שערי **בינה** אמונים נוצר ד'", וכן הלאה משך כל הפיוט.

מלבד הבית השישי שהוא כנגד הספירה השישית שהיא תפארת שם מזכירה פעם אחת בלבד באומרו "מי קל כמון עושה גדולות אביר יעקב נורא תהילות **תפארת** ישראל שומע תפילות כי שומע אל אביונים ד'", וכפי הנראה סמך על הזכירו לשון 'תהילה' בבית הזה, כי ענינו אחד, כמו שאומרים "התהלה והתפארת לחי עולמיים".

וכן בבית השמיני שהוא כנגד הספירה השמינית שהיא מידת ההוד הזכיר שם פעם אחת מידת ההוד, כמו שאמר "מימין ומשמאל יניקת הנביאים נצח **והוד** מהם נמצאים יכין ובוועו בשם נקראים וכל בניך למודי ד'", אמנם גם כאן ברור טעם הדבר, מפני שהזכיר יחד עם מידת ההוד את מידת הנצח שוב 'נצח והוד' אף שהזכיר כבר בבית שקודם לכן הספירה השביעית היא ספירת תוד לחוד, מפני שנצח והוד הם שני מידות הקשורות ומחוברות זו לזו, וכמו שזכרו בספרי הקבלה כתרי כליות היועצות, וכן הזכירם בפתיח אליהו בשם 'תרי שוקין', וכן פתח הפייטן בית זה באומרו "מימין ומשמאל יניקת הנביאים" היינו שרמזו הטעם מה שהזכיר שוב פעם מידת הנצח תחת הזכירו שני פעמים מידת ההוד, כי מידת ההוד ומידת הנצח הם שניים שהולכים יחד זה מימין וזה משמאל.

[אגב אורחא בבית הזה יש גירסאות שאומרים בו "נצח והוד בהם נמצאים", אמנם הנוסח הרגיל בכל תפוצות ישראל הוא "נצח והוד מהם נמצאים"].

וכן בבית העשירי המדבר כנגד הספירה האחרונה היא ספירת מלכות הזכיר שם את שם הספירה פעם אחת "נא הקם **מלכות** דוד ושלמה בעטרה שעטרה לו אמו כנסת ישראל כלה קרויה בנעימה עטרת תפארת ביד ד'" כי כידוע אשר ספירת המלכות אינה ספירה בפני עצמה רק שהיא מקבלת משאר ששת הספירות האחרות שהם חגי"ת נה"י.

בבית האחרון בו עושה הפייטן כעין חתימה נאמר "ומיחד אלוף יראה מאורות" וכן הוא הגירסא למנהיגו, אמנם יש מקומות אשר אומרים הנוסח "ומפריד אלוף לא יראה מאורות", ולמעשה זה כזה אותו הביאור, רק שמנהיגו הוא על דרך החיוב, והגירסא האחרת היא על דרך השלילה, ומקור הדברים הוא מה שנאמר במשלי {ט"ז כ"ז} "איש התפכות ישלח מדון ונגרן מפריד אלוף", וביאר שם רש"י ז"ל "ד"ה ונגרן מפריד אלוף" "ועיני ריגונו ותרגומו מפריד ממנו אלופו של עולם", ולפי מה שכתב רבי חיים ויטאל ז"ל מורה על העשר ספירות הללו כמו שכתב {שער הפסוקים שם} "הפסוק הזה מדבר על הקוצץ בנטיעות, ומפריד העשירית שהיא מלכות, הנקראת בשני שמות, נ"ר, ג"ן, כנודע. וזה שמפרידה מן אלוף עוריה. גם ירמוז, כי מפריד אות ו' מן אלוף, וישאר אלף, והם סוד אלף יומין דחול, הנרמזים בתאלף לך שלמה, כנזכר בזוהר", ועל זה מורה הפייטן שאין להפרידה את מידת המלכות, והנוסח דידן אומר בשבח המייחדם ולעומת הנוסח האחר המדבר בגנותו של המפרידים.

אצל רבים מבני עדות המזרח הרגילין לומר שירת הבקשות נוהגים לומר פיוט קודש זה כפתיחה לשירת הבקשות.

מעט צרי

ראש השנה לאילן

ביום שני הבא עלינו לטובה נוהגים ברוב קהילות ישראל לאכול פירות האילן, בפרט פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ועל הרוב זה יותר פירות שנשתבחה בהם חוץ לארץ... "טו בשבט"!

לפני שנבין את הרעיון שמונח כאן, אין ברירה אלא להבין בקצרה את מהותו של ט"ו בשבט - המשנה במס' ראש השנה {פ"א מ"א} אומרת שיש ארבעה ראשי שנים, לא נעמוד עכשיו על הרעיון שמונח בכל אחד ואחד מראשי השנים הללו, אך נעמוד על הראש השנה שלנו בית הלל אומרים שבחמשה עשר בשבט ראש השנה לאילן, יש כלל במעשרות שקובע שאדם שגדלו לו פירות בשדהו נותן מהם תרומה לכהן ומעשר ללוי ועוד, לוקחים אחד מתוך עשר פירות ומפרישים אותו להיות קודש, ההלכה קובעת שאסור להפריש מעשר מפירות שגדלו בשנה זו על פירות שגדלו בשנה שעברה, צריך להיות מפירות של אותה שנה על פירות של אותה שנה דווקא, וכאן נשאלת השאלה הפשוטה, מתי מתחילה שנה? ממתי מחשבים שפירות שגדלו ביום נחשבים לשנה זו ופירות שגדלו מחר נחשבים לשנה הבאה, ועל זה קובעים חז"ל 'ראש השנה לאילן' הוא בט"ו בשבט! אם גדל פרי ביום י"ד שבט ופרי אחר בט"ו שבט אסור להפריש את הפרי הזה מעשר על הפרי הזה, מיום ט"ו בשבט מתחיל האילן למנות שנה חדשה!

למה ט"ו בשבט דווקא? כי האילן זמן החנטה שלו [חנטה – י"א השלב בו הפרח מתחיל להפוך לפרי מלשון "התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר" ו"א זמן בו הפירות נעשים ראויים לאכילה] הוא בט"ו בשבט!

גם לחג השבועות יש קשר אדוק וישיר לט"ו בשבט, המשנה אומרת ש'בעצרת נידונים על פירות האילן' – חג השבועות זה יום הדין של פירות האילן.

עכשיו נשאל שאלה כזאת - ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילן! נוהגים לאכול בו את פירות האילן, לעומת זאת שבועות בו נידונים על פירות האילן נוהגים לשטוח אילנות בבית, וכי לא היה ראוי ומתאים להיפך, ט"ו בשבט זה ראש השנה לאילן עצמו ישטוח אילנות בבית, שבועות שבו נידונים על פירות האילן נאה לאכול בו מפירות האילן.

נהוג לומר שאם רוצים לדעת מי הוא פלוני צריך לראות איך מתנהגים הילדים שלו, וכשרואים ילדים טובים זה עדות על ההורים, [נכון לא תמיד, אבל תשעים אחוז זה גם הרבה...].

זה בדיוק הרעיון שרואים כשבאים לחוג אח חג האילנות, בראש השנה לאילן, אי אפשר לבדוק איך מצב האילן האמיתי על ידי בחינת האילן עצמו, בשביל זה אנחנו צריכים ללכת לפירות האילן, לטעום מפירותיו רק ככה נדע את טיבו האמיתי של האילן, לראות ולבחון את האילן אפשר דווקא על ידי הפירות שלו, וכאשר באים לחגוג את יום הדין של פירות האילן בחג השבועות כאן נהגו ישראל לשטוח אילנות בבתיהם, כי הפירות הם ההוכחה העיקרית על המוצא והשורש שלהם על הגזע ממנו הם באים, על האילן עצמו.

הגמ' בתענית {ה' ע"א} אומרת - "אמשול לך משל למה"ד לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו וכשביקש לילך אמר אילן אילן במה אברכך אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין שיהא צילך נאה הרי צילך נאה שתהא אמת המים עוברת תחתך הרי אמת המים עוברת תחתך אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך" – משהו כאן לא מובן, אם "פירותיך מתוקים" "צילך נאה" אמת המים עוברת תחתך" אז מה השאלה במה אברכך? תברכו שימשיך ככה לאורך ימים ושנים? ! התשובה היא שכאשר כל המעלות האלה יעברו לנטיעות- לדורות הבאים זה יוכיח עד כמה האילן חזק במעלות שלו, עד כמה זה מושרש בפנימיותו, רק באופן כזה זה עובר לדורות הלאה.

עשה לך שרה

מי שבירך בורא פרי העץ על מיץ תפוזים צריך לחזור ולברך שהכל?

ביום ב' הבעל"ט רגילין ברוב קהילות ישראל לאכול מפירות האילן, ונעמוד לדון לגבי פירות הסחוטים אם מברכים עליהם כברכת הפרי עצמו או שהכל.

הנה בגמ' ברכות {ל"ח ע"א} אמרינן "ואמר מר בר רב אשי האי דובשא דתמרי מברכין עליה שהכל נהיה בדברו מ"ט זיעה בעלמא הוא כמאן כי האי תנא דתנן דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ ספוניות ושאר מי פירות של תרומה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש ורבי יהושע פטר, {שם ד"ה האי דובשא דתמרי} כתב וז"ל "וכן משקין מכל מיני פירות בר מתירוש ויצהר כדאמרינן גבי ערלה ולאפוקי מה"ג שפירש דמייירי שנתן לתוכן מים ושכר דידן אע"ג דשמא יש בהן כזית בכדי אכילת פרס לא מברכין עליו בורא מיני מזונות אלא שהכל ואפי' לרב ושמואל דאמרי כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות הכא לא הוי בהו ממש שעורים ואין שכי' אלא טעמא בעלמא ועוד משום שיש בו עלויה אחרינא בפת ועוד בשתייה אומר שהכל". העולה לכאורה ברור מתוך הדברים כי פרי שסחטוהו ויצא ממנו מיץ מברכים על אותו המיץ שהכל נהיה בדברו.

וכן פסק השו"ע {או"ח סי' ר"ב סעי' ח'} "דבש הזב מהתמרים מברך עליו שהכל וכן על משקין היוצאין מכל מיני פירות חוץ מזיתים וענבים מברך שהכל".

אמנם עיין בשער הציון {שם} דהביא דיעות הפוסקים לגבי פרי שרוב אכילתו הוא על ידי סחיטה, מה מברכין עליו ז"ל: "ואותן פירות שרוב אכילתן הוא על ידי

סחיטה דעת הרשב"א דמברכין על מימי סחיטתן כמותן, אבל לדעת הרא"ש בכל גיוני מברך שהכל, וכן סתם המחבר לקמן בס"י ר"ה ס"ג עיי"ש בפמ"ג והגר"א, ואפשר דרק מטעם ספיקא סתם הכי דברכת שהכל בוודאי יוצא, אח"כ מצאתי שכ"כ במאמר מרדכי, ונ"מ לענין דיעבד וצ"ע".

והנה בגמ' פסחים {כ"ד ע"ב} "אמר ר' זירא אף אן נמי תנינן אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על הייצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד ואילו מתותים תאנים ורמונים לא מאי טעמא לאו משו' דלא קאכיל להו דרך הנאתן אמר ליה אביי בשלמא אי אשמעינן פרי גופא דלא קאכיל ליה דרך הנאתו שפיר אלא הכא משום דזיעה בעלמא הוא" והנה הרא"ש {שם סי' י"ח} מבאר דסיבת הדבר משום דבמי הפרי אין את טעם הפרי עצמו, ולעומת כן הרשב"א {שם} כתב משום שאין זה דרך אכילת הפירות.

ולפי זה משמע מלשוננו של הרשב"א דלאו דווקא שרוב אכילת הפירות הוא על ידי סחיטה, אלא כל שהוא רגילות ודרך לעשות כן, כמו תפוזים וכדו' שוב צריך לברך עליו בורא פרי העץ.

ויש להביא ראיה להרשב"א ז"ל מדברי הירושלמי {ברכות פ"ו ה"א} שכתב "רבי יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו שמן זית אומר עליו בורא פרי העץ אמר רבי חייא בר פפא קומי רבי זעירא ומתניא אמרה כן "חוץ מן היין שעל היין הוא אומר בורא פרי הגפן" ויין לאו שחוק הוא לא מר אלא חוץ מן היין הא שאר כל הדברים אע"פ ששחוקין הן בעינין הן" – ולכאורה צריך להבין שהרי כל הפירות כולם שסחטן אינו מברך עליהם

כברכת הפרי, אלא שהכל, ומה הראיה יש מזה שכתוב 'חוץ מן היין' דעל שמן זית מברך בורא פרי העץ, והרי על הכל אין מברך בורא פרי העץ, על כרחך דהכוונה כך הוא, דהירושלמי מדבר בפירות שדרך לסוחטן ועל זה אמר שמוה שכתוב "חוץ מן היין" משמע דווקא יין מברכין עליו ברכה אחרת, אבל שמן זית מברך עליו בורא פרי העץ כמו שאר כל הפירות דרגילין לסוחטן שמברכין עליו בורא פרי העץ.

ולפי"ז שפיר לומר כי הירושלמי אזיל כשיטת הרשב"א, ולא איירי הכא אלא בפירות שהדרך להוציא מהם מימי סחיטתן כדוגמת שמן זית, ועל זה אמר דלא נשתנו ברכתן, ועומדין על ברכת בורא פרי העץ, ומכאן ראיה לשיטת הרשב"א.

ואת תורת העולה

העולה מכלל הדברים כי פירות רגילין לסוחטן, אפי' שאין רובם לסחיטה, לשיטת הרשב"א והירושלמי צריך לברך על המיץ שלהם בורא פרי העץ, ובשער הציון מבואר דאפשר שמה שכתב השו"ע לברך עליהם שהכל הוא מצד הספק מה מברכין עליו דהרא"ש סובר שמברכין עליו שהכל, ועל כן כתב לברך עליהם שהכל שהכל הוא 'על הכל אם אמר שהכל יצא', אך בדיעבד שבירך על מיץ תפוזים בורא פרי העץ יצא ואין לחזור ולברך שהכל נוגם לכתחילה היה מן הראוי לברך על פרי 'העץ' ואחר כך לברך 'שהכל' על מאכל אחר, ואז לשתות הפרי, אבל בזה יש לסמוך על מה שכתב השו"ע להקל ולברך שהכל על המיץ עצמו, אך בדיעבד בוודאי אין לחזור ולברך.

שרפי קודש

הרה"ק רבי מרדכי יפה מלעכוויטש זי"ע – י"ג שבט ה'תק"ע

הוריו – אביו רבי נח ז"ל הפרנס מנעשוויז, **לידתו** – נולד בשנת ה'תק"ב בעיירה נעשוויז, נקרא על שם זקינו הגאון האדיר רבי מרדכי יפה ז"ל בעל הלבושים, נתייתם מהוריו בילדותו. **רבנותו** – נסע להרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, כמו"כ נסע יחד עם יידו הקרוב הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע להרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זי"ע, אמנם רבו המובהק היה הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע. **פעילותו** – לאחר הסתלקות רבו הק' מקארלין זי"ע בשנת תקנ"ב עבר מנעשוויז ללעכוויטש שם החל להנהיג עדה בישראל, ואלפים רבים נהרו לקנות תורה מפיו, פעל גדולות ונצורות למען היישוב החסידי בארץ ישראל, ומתוקף זה עמד בקשר גדול עם הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע והיה בידידות נפש עמו על אף שלא נתראו מעולם, הרה"ק מקאליסק מינהו להיות נשיא קופת מעות ארץ ישראל של כולל רייסין. **תלמידיו** – מגדולי תלמידיו נמנים הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע, הרה"ק רבי נחום שו"ב צצוק"ל, הרה"ק רבי ישראל אב"ד איבנין צ"ל, הרה"ק רבי יחיאאל מני מוש צ"ל, הרה"ק רבי שלום אב"ד ויליקה צ"ל ועוד. **תורותיו** – ליקוטי אמרותיו הטהורות הובאו בספרים "מירא דכ"א", וכן הובאו רבים בספר "תורת אבות", ובספר "אור ישרים", וכן נכדו הרה"ק רבי שלום מקוידנוב זי"ע הביא הרבה בספרו "דברי שלום" וכן בספר "משמרת שלום". **זרעו** – בנו הרה"ק רבי נח מלעכוויטש זי"ע מילא את מקומו והמשיך דרכו, בנו הרה"ק רבי אהרן צ"ל חתן הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע אשר נפטר על פני אביו, בנו הרה"ק רבי שלמה מלעכוויטש זי"ע, חתנו הרה"ק רבי משה אהרן לעווין צ"ל. **הסתלקותו** – ביום י"ג שבט ה'תק"ע בהיותו בסטאלין על שמחת נישואי נכדו.

תורה יבקשו מפייהו

העיר סמארגאן היתה מבצר למתנגדים לדרך הבעש"ט הק' זי"ע ותלמידיו, פעם בא לשם ללמוד בחור צעיר מחסידי הגה"ק מלעכוויטש זי"ע, כמוכן שהסתיר מהם הדרך החסידות שבה היה מתהלך, ופעם התלהב הבחור בניגון ערב באמצע לימוד השיעור, וחבריו הרגישו שהוא מכת החסידים, והתחילו ללחוץ עליו לגלות להם מקור מחצבתו והתקשרותו, ונאלץ לגלות להם שהוא שייך ללעכוויטש, ובקשוהו שיאמר להם איזה דבר תורה מרבו, אמר להם מה שאמר הגה"ק על הפסוק דכתיב אצל יוסף הצדיק שאמר לאשת פוטיפר "איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים", כי הלא גם לבני נח היה אסור, רק שיוסף הצדיק לא רצה לשתף עצמו עם אפילו בדיבור לומר 'וחטאתנו' שנינו, ובהיותם תלמידי חכמים ובעלי עבודה החליטו שתורה כזו יכול לומר רק יהודי שלומד תורה לשמה, ושלחו בחורים מהמובחרים שבחבורה לתהות על קנגנו לחוות דעתם עליו, הבחורים נשאו בלעכוויטש זמן רב ולא חזרו אליהם, החליטו לשלוח עוד בחור בר דעת ובר אוריין להביא להם חוות דעת וגם הוא נשאר שם, כן נסעו אחד אחר השני עד שכל החבורה הגיעו ונשארו בלעכוויטש, והתחילו לעבוד את השי"ת על דרך לעכוויטש, ביניהם היו גם כמה אברכים שהשאירו נשיהם בסמארגאן ונעשה בעיר רעש גדול מזה והתאספו המשפחות והחליטו שלא יתנו להם ליכנס לביתם, וכך הוה כשחזרו האברכים לעירם וחונתניהם לא נתנו להם ליכנס לביתם, אזי יצאו כל החבורה מחוץ לעיר ומצאו שם איזה צריף ישן, וקבעו שם מקומם לתורה ותפלה, וכל פעם יצאו שני חברים ואספו מעט אוכל מהחבורה ללעכוויטש. את השי"ת בדרך לעכוויטש בהתלהבות עצומה, ומזמן לזמן נסעו כמה מהחבורה ללעכוויטש.

קטפי גנוזות

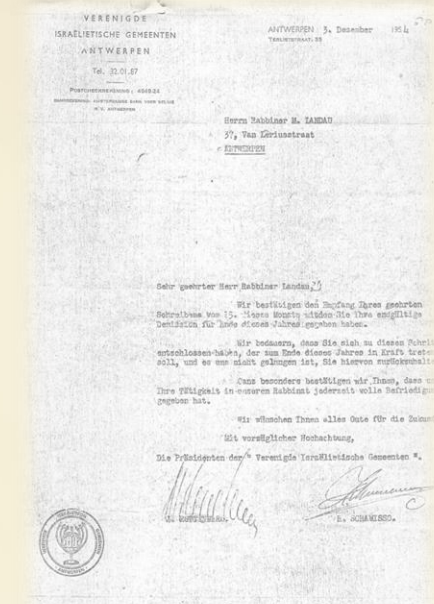
פרקים מומסעו של רבינו מוהר"ם מגלות אירופה לארה"ק – פרסום ראשון מסמך נדיר שהפקידו בידו ראשי הקהל באנטוורפן

וביקשו כי לא יעזבו לאנחות, והוסיף הבטחה נאמנה, אשר הינו מקבל על עצמו להחזיק את רבינו מכיסו הפרטי במשכורת כפולה ממה שקיבל רבינו עד עתה, וכל זאת אך ורק על מנת שישאר בעירם ויאציל מהודו עליהם.

דברו ישק כל דבר, אך עם כל זה החליט רבינו זצוק"ל אשר עליו לקום ולעשות מעשה ולכוונן את אדמת ארץ ישראל.

על אדמה טמאה

כאשר גמלה ההחלטה בדעתו של רבינו לעזוב הכל מאחוריו ולעלות לחונן עפרה של ארץ הקודש, הודיע זאת לבני קהילתו, ההחלטה התקבלה בהלם ותדהמה רבה, אנשי העדה לא האמינו לדבריו, רבינו היה העוגן של הקהילה אשר ניהלם במסירות אין קץ ועתה נותרים המה כצאן אשר אין להם רועה.

אך רבינו היה איתן ברצונו והחלטתו היתה נחושה לעלות ארצה, והסביר לו שאין הדבר נובע כלל מבעיה של ממון, אדרבה הוסיף ואמר – "קשה עלי עד מאד להתפרנס מן הרבנות ואיני חפץ לעשות את תורתו קרדום להפור בה, והפרנסה מן הרבנות הינה עלי למשא כבד, ומה גם שהפרנסה שהניי מקבל ברבנות אנטוורפן מספיקה די והותר לי ולכל בני ביתי, אלא שהאהבה עזה אל ארץ הקודש היא הסיבה היחידה שבגללה חפץ אני לעלות לארץ הקודש, ועל ענין זה אין שום דבר אחר שיכול להכריע נגד".

הושב כספי וגם הנה באמתחתי

רבינו הוסיף ואמר: לא ניצלתי מהשוואה האיומה על מנת להישאר על אדמה טמאה!
הרגילות היתה בקהילת קודש אנטוורפן מקדמא דנא, אשר בעצם יום הפורים רגילין לעלות כל הקהל אל המרא דאתרא, כל אחד ואחד משלוח מנות בידו, והנגידים אשר בעם היו רגילין ליתן תוך המשלוח מנות סך מעות גדול לפרנסת המרא דאתרא ובני ביתו, רבינו מהר"ם שח כי באילו המעות של המשלוח מנות לחוד היה יכול להתפרנס משך כל השנה כולה, [וזאת מלבד שכר הקהילה אשר היו נותנים מאת קופת הקהל מידי חודש בחודש], אך באותה שנה בה החליט רבינו לעלות לארץ ישראל החזיר לכל אחד ואחד את המעות שנתן, כי כיון שכבר בדעתו לעלות לארה"ק שוב אין זה ראוי לו!

באותה שבת בה נשמעה הבשורה ברחבי העיר כי רבינו מתעתד לעלות לארה"ק, היה הנושא לשיח אצל כולם אנשים נשים וטף, הנהוג היה כי נשות הקהילה היו רגילות לעלות מידי שבת בשבתו בעת רעוא דרעוין לבית רבינו, שם ישבו בצוותא חדא עם הרבנית ע"ה, באותה שבת עלו ובאו ככולן יחד, וטענה גדולה בפיהם על שהחליטו לעזובם ולהניחם כך, עד כדי כך הפליגה אחת הנשים ואמרה, כי זה ממש מעשה רציחה, להשאיר אותנו מטלטלים בלא רועה נאמן!

קשה היתה הפרידה, חשוכי הקהל אשר ראו כי גמור ומחלט בדעתו של רבינו לעלות ארצה ויהי מה, הניחו בידו מסמך נדיר תחום על ידי ראשי הקהל בה הינם מתחייבים כי בכל עת אשר יחפון לשוב לרבנות אנטוורפן מקומו מובטח.

{המשך א"ה בגליון הבעל"ט}

ממש כדוגמת יציאת מצרים, היה מסע יציאתו של רבינו מהר"ם מגלותו אחרי מלחמת העולם השנייה עד בואו לאר"י, ואף כי בדעתו היה לבוא תיכף לאלתר לארה"ק, הנחתו הקב"ה בדרך ארוכה, לאחר המלחמה הנוראה מלחמת העולם השנייה בה נותר רבינו בעירום ובחוסר כל, כשאביו ואמו ואחיו וכל בני עדתו נטבחו ועלו על המוקד, לא נותר כי אם אחותו יחידתו מרת מלכה מחלה ע"ה [אשר השיאה רבינו לאחר המלחמה לבוש"ק רבי משה הגר ז"ל], היתה כל מטרותו ומגמתו לעלות ולחונן עפרה של ארץ הקודש, וביקש לישב בשלוחה אך כבר אמרו רבותינו ז"ל שארץ ישראל נקנית ביסורין, וכך היה צריך רבינו להכין עצמו משך עשר שנים עד אשר זכה לקבוע משכנו בתוככי ארץ ישראל.

לא נחם וכו' כי קרוב הוא

רבינו אשר שמע כי מורו ורבו הרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב ז"ע הינו בין החיים וקבע את משכנו בארה"ב, שלח מברק אליו על מנת להודיעו כי ב"ה עבר את אימי הזוועה כולם ושחה את כוס התרעלה עד תומה ועתה חשקה נפשו וגם כספה לעלות לארץ הקודש.

במענה דברים אשר שלח לו רבו הק' כתב לו כך, כי שמע אשר בעיר אנטוורפן שבמדינת בלגיה מחפשים רב וגדול אשר ינהיג את העדה וינהלם בדרך הישר והטוב, והיה מן הנכון לו לסור שמה ולכהן כרב ואב"ד שם להשפיע על הקהילה.

על אף רצונו לעלות ארצה ביטל דעתו בפני דעת רבו הק', ושם פניו כנגד מדינת בלגיה, ממרחק פעל רבו הק' מבלאז'וב על ידי מקורביו המתגוררים בעיר אנטוורפן, כי ידעו אשר שר וגדול בא אצלם ויקבלוהו וישבוהו על גפי מרומי קרת, ואכן כאשר בא רבינו שמה נתקבל בכבוד מלכים ומינוהו לכהן כרב ודיין ומרא דאתרא שם.

[על אודות תקופת כהונתו של רבינו בעיר אנטוורפן נרחיב א"ה בעת מצוא].

אהבה עזה יקדה אצל רבינו זצוק"ל לארץ הקודש, אשר בכל הדורות שאפו כולם לעלות ולהתרפק על אבני הקודש של ארץ האבות, אהבה זו הטרידה את מנוחת רבינו זצוק"ל כל ימי שבתו על אדמת בלגיה ועל אף משרתו הרמה אשר נשא על כתפיו ברבנות החשובה של העיר אנטוורפן הגדולה, ובני קהילתו הרבים אשר ציפו בכל עת אך ורק למוצא פיו, ולפי

תצלום המסמך אשר הפקידו ראשי הקהל אצל רבינו מהר"ם בעוזבו את אנטוורפן

חלקם העלו בדעתם כי אולי הענין נובע מחמת צורכי הפרנסה, ועל כן הציעו לעלות את משכורתו עשרת מונים, וזאת אך ורק על מנת שישאר רבינו עמם ולא ינחם לבדם, הגדיל לעשות אחד מאנשי הקהילה ה"ה הרה"ח רבי בער"ל שטרייכר ז"ל אשר פנה אל רבינו והתחנן אליו ברמעות שליש

מדרש תנחומא

בעצור רב הננו משתתפים באבלו וכאבו הגדול של ידידינו הנעלה הרה"צ רבי דוד שלמה הכהן ב"ן שליט"א רב קהל "בית אהרן" ד'פאלטישאן פלעטבוש מחותנו של רבינו מוהר"י זצוק"ל

היושב בעמק הכבא על הסתלקות אחיו הדגול הרה"ג רבי מורדכי הכהן ז"ל

בעל הנחמות ינחמכם ואת כל המשפחה החשובה שיחי' בתוך שאר אבלי ציון ולא תוסיפו לדאבה עוד, ובנחמת ציון תנחמו ושמתה עולם על ראשכם

הפצת הגליון נודבה לד"ג

הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ז"ע יומא דהילולא קדישא י"ז שבט ה'תרס"ז

הפצת הגליון נודבה ע"י ידידינו הנעלה

הרה"ח ר' דוד יוסף רוזנברג שליט"א להצלחה בכל הענינים

בום תנחומים

נשגב בזאת שבעא דנחמתא למעלת כבוד ידידינו הנכבד הר"ר צבי טייטלבוים שליט"א סילבר ספרינג ארה"ב נו"ג לבית בלאז'וב

היושב בעמק הכבא על הסתלקות אביו הר"ר מנשה ז"ל - נ"י ארה"ב

בעל הנחמות ינחמכם ואת כל המשפחה החשובה שיחי' בתוך שאר אבלי ציון ולא תוסיפו לדאבה עוד, ובנחמת ציון תנחמו ושמתה עולם על ראשכם

שהשמחה במעונם

נשגב בזאת ברכת

מזלל טבא וגדיא יאה לידידינו היקרים

הרה"ח ר' אברהם צימרמן שליט"א ולחתנו הרה"ח ר' ישראל דרנגר שליט"א לשמחת נישואי הנכדה / הבת תחי' בשעטו"מ ***

הרה"ח ר' יואל אדלר שליט"א חתן הרה"צ ר' מאיר ב"ן שליט"א לנישואי בנו שיחי' בשעטו"מ ***

הרה"ח ר' ישראל לרר שליט"א לנישואי נכדו בשעטו"מ

כה יתן ד' וכה יוסיף שפע רב ממעון הברכות ואך טוב וחסד ירדפכם כל הימים

יו"ל ע"י מכון "מרגניתא רבני מאיר" דראהביטש רח' יעבץ 2 בני ברק לתרומות – הארות והערות – והצטרפות לרשימת התפוצה נא לפנות לדוא"ל

mdm1038@gmail.com